

KRONIKA XXII. TEOLOŠKO-PASTORALNOG TJEDNA ZA SVEĆENIKE U ZAGREBU

Ovogodišnji XXII. teološko-pastoralni tjedan za svećenike u Zagrebu održan je od 26. do 29. siječnja 1982. godine. Tema tjedna bijaše SPASENJE ČOVJEKA I SVIJETA PO ISUSU KRISTU, razrađena kroz niz predavanja i priopćenja, kako se može vidjeti iz niže navedenog programa rada. Premda je tema bila postavljena i obrađena više spekulativno nego praktično, više teološki nego pastoralno, ipak je tjednu prisustvovao velik broj svećenika, isti kao i u prošlim godinama (oko 800 svećenika).

Tjedan je i ove godine otvorio dekan dr Celestin Tomić s nekoliko uvodnih riječi. On je na kraju Tjedna i zaključio zahvaljujući se svima koji su pridonijeli uspjehu Tjedna. Poslije Dekana sudionike Tjedna pozdravili su i dr Ante Kusić u ime splitske teologije afilirane zagrebačkom Teološkom fakultetu, dr Velimir Valjan u ime makarske Franjevačke bogoslovije, msgr. Josip Pavlišić u ime riječke metropolije, gosp. Lukša u ime evangeličke Crkve u Zagrebu te dipl. teolog Šefko Omerbašić u ime islamske vjerske zajednice u Zagrebu.

Među sudionicima tjedna bili su gospoda biskupi i nadbiskupi: gosp. nadbiskup Franjo Kuharić, gosp. nadb. Marko Jozinović, gosp. biskup Josip Arnerić, gosp. biskup Đuro Kokša, gosp. nadbiskup Josip Pavlišić. Pozdravne telegrame poslali su gospoda biskupi dr Karmelo Zazinović, biskup krčki, mons. Celestin Bezmilinović, biskupi hvarski, mons. dr Joakim Herbut, biskup škopsko-prizrenski, mons. Alojzije Turk, nadbiskup beogradski, mons. Joakim Segedi, biskup križevački te prečasni otac Stjepan Vučemilo, provincijal oo. franjevac provincije Presv. Otkupitelja (Split). Telegram je poslao i episkop srpske pravoslavne Crkve u Zagrebu episkop lepavinski Jovan.

U ime sabranih svećenika mons. Franjo Kuharić poslao je telegram rimskom biskupu papi Ivanu Pavlu II. te papinskom nunciju mons. Michele Cecchiniju.

Rad tjedna odvijao se po slijedećem rasporedu:

PRVIDAN, utorak, 26. siječnja

8,30 Otvaranje Tjedna: Dr Celestin Tomić, dekan

Eventualni pozdravi gostiju Tjedna

Starozavjetni proročki pojam spasenja – Dr Ljudevit Rupčić

Spasenje čovjeka u NZ s osobitim obzirom na nauku sv. Pavla – Dr Jerko Fućak

- 11,00 Spasenjsko silaženje Isusovo u pakao – Dr Tomislav J. Šagi-Bunić
12,00 Koncelebracija
15,30 Crkva kao zajednica spasenja – Dr Anton Benčin
Spasenje i grijeh – Dr Josip Turčinović
17,00 Formiranje radnih grupa i diskusija

DRUGI DAN, srijeda, 27. siječnja

- 8,30 Pojavnost spasenja – Dr Vjekoslav Bajsić
Spasenje i oslobođenje – Dr Marijan Valković
10,30 Rad po radnim grupama
12,00 Koncelebracija
15,30 Spasenjsko događanje u liturgiji – Dr Vladimir Zagorac
Rast čovjeka po spasenju – Dr Mato Lukač
Suspasavanje – Dr Nikola Dogan
17,00 Rad po radnim grupama

TREĆI DAN, četvrtak, 28. siječnja

- 8,30 Teorije o spasenju kroz povijest – Dr Aldo Starić
Univerzalnost Kristova spasenja – Dr Tomislav Ivančić
Jubilej Vrhbosanske nadbiskupije – Dr Mato Zovkić
10,30 Rad po radnim grupama
12,00 Koncelebracija
15,30 Nauka o spasenju u nekatoličkim kršćanskim zajednicama – Dr Juraj Kolarić
Spasavanje svijeta: ekološki problemi – Dr Marijan Biškup
17,00 Plenum sudionika u Velikoj dvorani: izvještaj radnih grupa o radu

ČETVRTI DAN, petak, 29. siječnja

- 8,30 Plenarna diskusija u Velikoj dvorani (prisutni svi predavači i voditelji radnih grupa).
Zaključna riječ dekana
11,00 Koncelebracija – Te Deum

KRONIKA AKADEMSKE GODINE 1981/82. NA KATOLIČKOM BOGOSLOVNOM FAKULTETU

Akadska godina 1981/82. započela je 5. listopada koncelebriranom euharištom i zazivom Duha Svetoga. Predvoditelj slavlja bio je veliki kancelar Fakulteta mons. Franjo Kuharić. Tog su dana ujedno započela i predavanja.

U zimskom semestru bilo je upisano 218 studenata iz 11 biskupija, 13 muških redovničkih zajednica, 3 ženske redovničke zajednice i 23 laika. Postdiplomski studij upisala su 22 kandidata: 15 za magisterij i 7 za doktorat. Studenti postdiplomskog studija su iz 4 biskupije, 5 muških redovničkih zajednica i iz jedne ženske zajednice te 6 laika. S afilijirane Teologije u Splitu bilo je upisano 5 studenata.

U ljetnom semestru upisano je 195 studenata iz 10 biskupija, 11 muških redovničkih zajednica, 3 ženske redovničke zajednice, 15 laika. Postdiplomski studij upisalo je 15 kandidata: 10 za magisterij i 5 za doktorat. Studenti postdiplomskog studija su iz 4 biskupije, 4 muške redovničke zajednice i 1 ženske redovničke zajednice i jedan laik. U akademskoj godini 1981/82. diplomirala su 24 studenta, od toga sedam po Prijelaznoj odredbi. Opći ispit po Tezariju položilo je 30 studenata (apsolventi). Magisterij teologije zadobila su dva kandidata: Antun Božanić (krčka biskupija) i Geert van Dartel (iz Nizozemske). Božanić je magistrirao u specijalizaciji moralnog bogoslovlja s radom *Osnovne teme kršćanskog morala u novijim katekizmima kod Hrvata* (1945–1980), a Dartel je magistrirao u specijalizaciji ekumenske teologije s temom: *Razvitak čirilometodske ideje do ekumenizma*. Doktorirao nije nitko.

Na svečanoj promociji 4. studenog 1981. godine promoviran je na stupanj magistra teologije u specijalizaciji *Oblici i korijeni suvremenog ateizma* mr Marijan Koren, iz zagrebačke nadbiskupije. Tog je dana promovirano i 29 diplomiranih teologa. Svečanosti promocije prisustvovao je i veliki kancelar mons. Franjo Kuharić te njegov pomoćni biskup mons. dr Đuro Kokša. Promovirani diplomirani teolozi su slijedeći: Franjo Jačmenica, Vinko Mrkoci, Antun Korpar, Franjo Prstec, Stanko Havačić, Josip Tolj, Mirko Totović i Marko Culej (zagrebačka nadbiskupija); Ante Bilić, Tomislav Brekalo, Branko Brnas, Marko Duran, Nikola Glavinić, Mladen Kovačević, Ante Pupiće-Bakrač, Marko Repušić, Blaž Toplak i Franjo Pupiće (franjevci provincije Presvetog Otkupitelja, Split), Dražen Klapaž, Jakša Rubinić i Šime Marović (Teologija u Splitu), Miroslav Šestan (salezijanac), Marijan Pavlović (lazarist), Miroslav Barun (franjevac trećoredac), Martin Palić

(skopsko-prizrenska biskupija), Marko Oršolić (OFM Sarajevo) i tri laika: Đuka Francuz, Srećko Malbašić i Ante Pelivan.

Proslava sv. Tome Akvinskog. Dne 30. siječnja 1982. godine svečano smo proslavili blagdan sv. Tome Akvinskog, zaštitnika teoloških studija. Euharistiju je predvodio veliki kancelar Fakulteta mons. Franjo Kuharić. Poslije euharistije bila je upriličena svečana akademija. Pjevao je bogoslovski zbor i troglasni ženski zbor Instituta za crkvenu glazbu. Inauguralno predavanje držao je dr Josip Baloban, asistent pri Katedri pastoralne teologije, s temom *Crkvenost u zagrebačkoj nadbiskupiji 60-ih i 70-ih godina*.

Teološko-pastoralni tjedan za svećenike. Održali smo ga od 26. do 29. siječnja ove godine. Tema mu bijaše *Spasenje čovjeka i svijeta po Isusu Kristu*. Održano je 14 predavanja, od kojih je većina uvrštena u ovaj Zbornik BS. (Vidi opširniju Kroniku TP tjedna u ovom Zborniku BS).

Simpozij profesora teologije 14–16. travnja 1982. U uskrsnom tjednu od 14. do 16. travnja 1982. održan je ovogodišnji simpozij profesora teologije. Simpozij je održan u Đakovu. Organizator simpozija bijaše naš Fakultet, a domaćin Visoka Bogoslovna škola u Đakovu. Simpozij je otvorio đakovački biskup mons. Ćiril Kos. On je osobno pribivao većem dijelu simpozija. Na simpoziju su bili prisutni profesori teologije na teološkim učilištima hrvatskog jezičnog područja, njih oko 35. Tema simpozija bijaše *Otuđenje i spas u Kristu*. Bila su održana tri glavna predavanja; 1) *Christus pro-existens* – uvodno i okvirno predavanje (o. dr Alfred Schneider DI, Zagreb-Jordanovac); 2) *Suvremena otuđenja i spas u Kristu* (dr Marijan Valković, Zagreb); *Naviještanje Krista spasitelja u našem vremenu i prostoru* (dr Anton Benvin, Rijeka). Poslije svakog predavanja bijaše i diskusija u kojoj su se otvarali novi zajednički vidici. Na sastanku je određena već i tema slijedećeg simpozija, to jest *Krist u Duhu prisutan danas*. Slijedeći simpozij profesora teologije održat će se u Sarajevu, u uskrsnom tjednu slijedeće godine.

Peti međufakultetski ekumenski simpozij u Zagrebu od 28. IX. do 1. X. 1982. Ove je godine u organizaciji našeg Fakulteta održan V. međufakultetski ekumenski simpozij od 28. IX. do 1. X. Tema simpozija bijaše *Isus Krist – jedini spasitelj svijeta*. Simpozij je započet u ponedjeljak uvečer (28. IX) euharistijskim slavljem u zagrebačkoj katedrali koju je predvodio mons. Matiša Zvekanović, predsjednik ekumenskog vijeća BK Jugoslavije. Radni dio simpozija otvorio je u utorak ujutro dekan našeg Fakulteta dr Celestin Tomić. U pozdravnom govoru pozdravio je sve prisutne a posebno predstavnike društveno-političke zajednice koju su zastupali tajnik Komisije za vjerska pitanja IV Sabora Hrvatske Vito Unković i tajnik Komisije SIV-a za odnose s vjerskim zajednicama Radovan Samardžić. Sudionicima simpozija pročitana je i pozdravna poruka zagrebačkog nadbiskupa i velikog kancelara Fakulteta mons. Franje Kuharića. U svoje ime i u ime BK Jugoslavije pozdravio je prisutne mons. Matiša Zvekanović. Nakon njega prisutne su pozdravili još i dekan Bogoslovskog fakulteta SPC u Beogradu dr Pribislav Šimić i dekan Teološke fakultete u Ljubljani dr France Perko. Tog dana priredio je prijem za sve sudionike simpozija zagrebački nadbiskup. U njegovoj odsutnosti uzvanike je primio pomoćni biskup dr Đuro Kokša. On je pozdravio prisutne i zaželio im uspješan rad. Ostalo vrijeme ispunili su prisutni slušanjem predavanja i javno diskutirajući s predava-

ćima. Drugi je dan priredio primanje za sudionike simpozija predsjednik Komisije IV Sabora SR Hrvatske za vjerska pitanja prof. Ivo Lalić. Lalić je prisutne pozdravio i izrazio svoje zadovoljstvo što održavanjem ekumenskih simpozija rade koristan posao za našu zajednicu naroda i narodnosti. Treći je dan prijem priredio episkop zagrebačke pravoslavne eparhije gospodin Jovan.

Na simpoziju je sudjelovalo oko 70-ak sudionika. Rad simpozija se odvijao po unaprijed utvrđenom dnevnom redu. Održano je pet temeljnih referata i 15 koreferata. Sudionici su za javnost dali slijedeće priopćenje. (vidi Prilog kronici)

Cjelodnevni radni sastanak (simpozij) Profesorskog zbora Fakulteta 22. svibnja 1982. Dne 22. svibnja profesori Fakulteta cijeli su dan raspravljali o temi *Pomirenje i pokora u misiji Crkve*, kao svom doprinosu temi o kojoj će raspravljati Sinoda biskupa 1983. godine u Rimu. Diskusiju je vodio dr Marijan Valković, a uvodno predavanje održao dr Aldo Starić. Simpoziju je prisustvovao i dr Vjekoslav Milovan, tajnik BK Jugoslavije.

Naši profesori-sudionici na simpozijumima i proslavama. Dr Josip Ladika zastupao je Fakultet na svečanosti biskupskog posvećenja dra Marka Perića u Koturu 26. 7. 1982. godine. On je s dvojicom bogoslova predstavljao naš Fakultet i na proslavi sv. Save u Beogradu na Bogoslovskom fakultetu SPC.

Dr Marijan Valković zastupao je Fakultet na drugom generalnom zasjedanju Konferencije katoličkih teoloških institucija (CICT) u Washingtonu (SAD) od 17. do 20. kolovoza 1982. godine. Na ovom zasjedanju naš je Fakultet prihvaćen kao punopravni član Konferencije.

Dr Celestin Tomić prisustvovao je Povijesnom simpoziju prigodom 800. obljetnice rođenja sv. Franje (14–16. X. 1981) na temu *Apostolat franjevačkih zajednica u 19. stoljeću*.

Dr Josip Čurić sudjelovao je na simpoziju o Theillardu de Chardinu što ga je o 100. godišnjici rođenja priredio Filozofsko-teološki institut DI u Zagrebu (4. i 5. prosinca 1981).

Dr Adalbert Rebić sudjelovao je na simpoziju uredništava Međunarodnog teološkog časopisa *Communio* koji se održavao krajem svibnja 1982. godine u Freisingu (Nj). Isti je sudjelovao i na sastanku Srednjeevropskih biblijskih društava koji se održavao u Ljubljani od 12. do 14. rujna 1982. godine. Rebić je također sudjelovao i na biblijsko-teološkom simpoziju u Beču. Tema simpozija bijaše *Sвето pismo kao Riječ Božja*. Rebić je također u 1982. organizirao i dva puta vodio grupe hodočasnika, svećenika i laika, u Svetu zemlju (20–30. 11. 1981. i 1–11. lipnja 1982).

Dekan dr Celestin Tomić, dr Adalbert Rebić i bogoslovi Perčić i Ružman prisustvovali su proslavi sv. Tome Akvinskog u Ljubljani 8. ožujka 1982. godine.

Dr Vjekoslav Bajsić bio je na promociji monografije slikara fra Ambroza Testena u samostanu sv. Eufemije u Kamporu na Rabu (9. svibnja 1982). Dr Celestin Tomić prisustvovao je kao dekan Fakulteta znanstvenom skupu i prigodnim svečanostima povodom 100. obljetnice smrti istarskog preporoditelja biskupa dra Jurja Dobrile 17. lipnja 1982. u organizaciji JAZU iz Zagreba. Na znanstvenom skupu sudjelovali su predavanjima i dr Josip Turčinović i dr Aldo Starić. Simpoziju je prisustvovao i dr Tomislav Šagi-Bunić.

Dekan dr Celestin Tomić prisustvovao je i proslavi 100. obljetnice vrhbosanske metropolije u Sarajevu 1 – 4. srpnja 1982. Tom je zgodom ondje održan i povijesno-teološki simpozij. Jedno je predavanje na tom simpoziju održao i naš profesor dr Juraj Kolarić (*Ekumenska djelatnost nadbiskupa Stadlera*).

Dr Ivan Golub održao je 6. 11. 1981. predavanje *Slavenska ideja Jurja Križanića* na međunarodnom simpoziju u New Havenu, SAD. A za vrijeme svog studijskog boravka u SSSR-u održao je predavanje u Lenjingradu *K 300-letiju s dnja smerti J. Križanića*.

Dr Jerko Fućak posjetio je osječku župu (OSIJEK III) koju vodi vlč. Stjepan Bulat. On je predvodio euharistijsko slavlje i zahvalio vjernicima na njihovoj pomoći našem Fakultetu.

Gostovanja na našem Fakultetu. Pri katedri moralne teologije (dr Marijan Valković) održao je 23. 11. 1981. predavanje *Problematika mira danas* prof. dr Rudolf Weiler. Pri istoj je katedri 11. V. 1982. održao predavanje o ratu nasl. docent dr Marin Srakić (Đakovo). Pri katedri filozofije (dr Vj. Bajsić) održao je predavanje *Suvremena analitička filozofija* prof. Walter Redmont iz Pueble (Meksiko). Pri katedri Sv. pisma Staroga zavjeta (dr Adalbert Rebić) održao je predavanje *Isus, sin Marijin, u Kuranu* dr Claus Schedl, prof. iz Graza (Austrija).

Profesori. Na daljnje tri godine izabrani su asistenti mr. Stjepan Večković i nasl. docent dr Marijan Biškup. Pri katedri pastoralne teologije izabran je novi asistent dr Josip Baloban. Dr Antun Ivandija, pročelnik katedre crkvene povijesti i promicatelj specijalizacije crkvene povijesti u Hrvata stupio je u mirovinu iz zdravstvenih razloga. Snagom statuta u mirovinu je otišao i dr Franjo Cvetan.

Pastoral selilaštva. Po odredbi BKJ i na zahtjev velikog kancelara osnovan je novi predmet u pastoralnoj godini *Pastoral selilaštva*. Predavač će biti mons. Vladimir Stanković, ravnatelj dušobrižništva za hrvatsku emigraciju. On je već prošle godine održao takva predavanja i opskrbio biblioteku novom literaturom za taj predmet.

Financijsko poslovanje Fakulteta. Fakultet se uzdržava isključivo školarinom studenata i kolektom koja se obavlja po našim župama na drugu nedjelju u rujnu svake godine. Financijsko poslovanje vodi financijska komisija (prodekan po službi, dr Adalbert Rebić i dr Marijan Valković) čiji je izvršitelj član dr Adalbert Rebić. Potkraj akademske godine dodijeljen mu je u pomoć za knjiženje asist. mr. Stjepan Večković. Završni financijski obračun podastrijet je velikom kancelaru i predsjedniku BKJ. Rezultati kolekte objavljeni su u Glasu koncila (kolovoz-rujan 1982. godine). Zbog pomanjkanja financijskih sredstava profesori još ne dobivaju punu plaću i još nisu potpuno socijalno osigurani (samo zdravstveno).

Te Deum. Na kraju ak. godine 5. lipnja 1982. profesori i slušatelji su s *Te Deum* zahvalili Bogu za sva primljena dobročinstva i za sve uspjehe. Na sjednici Fakultetske konferencije koja je odmah poslije euharistije slijedila izabran je za novog dekana Fakulteta dr Bonaventura Duda OFM. Budući da veliki kancelar nije prihvatio taj izbor, izbor je bio ponovljen. Da bi izbor mogao biti pravovaljano obavljen, izabrani se dekan dr Bonaventura Duda zahvalio na prošlom izboru. Na ponovnom izboru bio je za dekana opet izabran dr Bonaventura Duda OFM, i to ap-

solutnom većinom. Bivši dekan dr Celestin Tomić automatski postaje prodekan. (Izvori: Izvještaj tajnice fakulteta dipl. teol. s Margarete Babić i AKSA)

Dr Adalbert Rebić

PRILOG: SAOPĆENJE PETOG MEĐUFAKULTETSKOG EKUMENSKOG SIMPOZIJA U ZAGREBU 1982.

I. DNEVNIK SIMPOZIJA

U Zagrebu je od 28. rujna do 1. listopada 1982. održan Peti međufakultetski ekumenski simpozij. Organizator je ove godine bio Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu. Rad se odvijao u dvorani u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu, koje je također ugostilo većinu sudionika.

Tema simpozija bila je *Isus Krist jedini spasitelj svijeta – navještaj spasenja danas* prema zaključku IV. ekumenskog simpozija u Ljubljani.

Na simpoziju je sudjelovalo od 70 do 90 sudionika. Praksa međufakultetskih simpozija u Jugoslaviji traje od 1974. kada su se prvi put u Mariboru sastali na simpozij tri teološka fakulteta: iz Beograda (pravoslavni) te Ljubljane i Zagreba (katolički). Otada se svake druge godine održavaju takvi simpoziji, uvijek u naizmjeničnoj organizaciji pojedinoga fakulteta: Maribor 1974, Lovran 1976, Arandelovac 1978, Ljubljana 1980, Zagreb 1982.

Uz ta tri fakulteta, koji su uz profesore poslali i delegaciju studenata, u radu ovog simpozija sudjelovali su i predstavnici Bogoslovnog fakulteta Makedonske pravoslavne crkve u Skoplju, Teološkog fakulteta „Matija Vlačić Ilirik“ u Zagrebu, Biblijskog instituta Pentekostne crkve u Zagrebu, Filozofsko-teološkog instituta DI u Zagrebu te visokih bogoslovnih škola iz Đakova, Makarske, Rijeke i Sarajeva (nadbiskupijska). Prisutni su bili i ugledni ekumenski radnici, novinari i gosti.

Simpoziju je stalno prisustvovao subotički biskup msgr. Matiša Zvekanović kao predsjednik Ekumenskog vijeća BKJ te naslovni biskup msgr. dr Vekoslav Grmić iz Maribora. Bio je nazočan naš zemljak dr Stjepan Schmidt DI, član ureda Tajništva za jedinstvo kršćana u Rimu.

Simpozij je otvoren u predvečerje euharistijskim bogoslužjem u zagrebačkoj prvostolnici. Sveti čin predvodio je biskup M. Zvekanović uz koncelebraciju zagrebačkih profesora teologije. On je održao i prigodnu propovijed u kojoj je pozdravio do tada pristigle goste.

Trećega dana ujutro sudionici su prisustvovali liturgiji sv. Ivana Zlatoustoga u pravoslavnoj sabornoj crkvi u Zagrebu. Liturgiju je predvodio beogradski profesor Amfilohije Radović. Bio je nazočan i pravoslavni zagrebački mitropolit Jovan Pavlović koji je prisutnima podijelio naporu.

Sa simpozija su upućeni pozdravi i brzjavici.

Simpozij je počeo s radom u utorak 28. rujna u 9 ujutro. Uz sudionike simpozija nazočni su bili i predstavnici Komisije Saveznog izvršnog vijeća te Komisije Izvršnog vijeća Sabora SR Hrvatske za odnose s vjerskim zajednicama, Radovan Samardžić i Vito Unković. Pozdravno je slovo održao dekan zagrebačkoga fakulteta dr Celestin Tomić. On je također pročitao pozdravno pismo zagrebačkog nadbiskupa i velikog kancelara fakulteta dr Franje Kuharića koji je tih dana predsjedao redovitom jesenskom zasjedanju Sabora Biskupske konferencije Jugoslavije u Đakovu. Još jednom je sve sudionike pozdravio msgr. M. Zvekanović.

Nakon njega simpozij su pozdravili dekani beogradskog fakulteta dr Pribislav Simić i ljubljanskoga dr France Perko, koji je prenio pozdrave slovenskog metropolita dr Alojzija Šuštarra. Prvog dana bilo je primanje u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu. U ime zagrebačkoga nadbiskupa sudionike je pozdravio pomoćni biskup zagrebački dr Đuro Kokša, koji je za tu

zgodu došao iz Đakova. Drugog dana uvečer bilo je svečano primanje u prostorijama Sabora SR Hrvatske. U ime Komisije Izvršnog vijeća Sabora SR Hrvatske za odnose s vjerskim zajednicama primanje je priredio i goste pozdravio predsjednik istoimene Komisije prof. Ivan Lalić.

Trećega dana primio je sudionike simpozija u svom eparhijskom domu pravoslavni zagrebački mitropolit Jovan Pavlović.

Nakon tri radna dana simpozijci su pošli na zajednički izlet u Hrvatsko zagorje: Krapina (Trški vrh), Trakošćan, Lepoglava, Varaždin i Marija Bistrica. Bili su gosti kapucinskog samostana u Varaždinu te upravitelja svetišta Marija Bistrica mons. Lovre Cindorija. Na Mariji Bistrici održana je i ekumenska zahvalna molitva.

II. PREGLED OBRAĐENIH TEMA

Rad simpozija odvijao se po unapred utvrđenom dnevnom redu. Održano je 5 temeljnih referata i 15 koreferata.

Profesori Bogoslovnog fakulteta Srpske pravoslavne crkve u Beogradu priredili su 2 predavanja i 6 koreferata.

U prvom predavanju *Isus Hristos – jedini spasitelj sveta u tradiciji pravoslavne Crkve* (S. Gošević) predavač je istakao prednost kršćanske religije nad antikom. Srž te prednosti jest ličnost Bogočovjeka Isusa Krista koja predstavlja erupciju vječnosti u vrijeme, bezgraničnoga u neograničeno. Zato je kršćanstvo religija, i više od toga – živo jedinstvo Boga i čovjeka: Bog se u ličnosti Isusa Krista sjedinio sa čovjekom, kroz to sjedinjenje je izvršeno posvećenje čovjeka i svega stvorenoga – tako su u usavršavanju čovjeka i svijeta otkrivene bezgranične mogućnosti u neograničenomu Bogu.

Drugo predavanje bilo je *Isus Hristos – jedini spasitelj sveta u pravoslavnoj misli danas* (A. Jevtić). Predavač se zadržao najviše na pravoslavnoj misli našeg XX. vijeka, osvrnuvši se pret hodno i na zapadne utjecaje u juridističkom shvaćanju spasenja. Zatim ističe antropološko i soteriološko svjedočenje Dostojevskoga koje predstavlja sabirnu leću pravoslavnoga biblijski zasnovanoga historijski stvarnoga otačkog predanja u pravoslavnoj Crkvi isključivo kroz bogočovječansku ličnost Isusa Krista. Dostojevski na svoj način utječe na pravoslavne bogoslove u Rusiji da se udubljuju u svetootajstveno i spasiteljsko nasljeđe koje u kontinuitetu teče od apostola i velikih otaca Crkve. To naglašavanje kristocentričnosti naročito je naglašeno kroz posljednjih 40 do 50 godina; njegovi su glavni nosioci Georgije Florovski i Justin Popović, a onda nekoliko mladih grčkih teologa. Kod svih njih istaknuto je živo spasenje u raspetom i uskrsnom Kristu, uvijek u slobodnoj suradnji (sinergiji) iz ljubavi čovjeka i Duha Svetoga. Preko milosno oboženoga čovjeka u ovom teohumanizmu izvršeno je otkupljenje i spasenje povijesti i svega svijeta. To se ostvaruje u Crkvi kao živom bogočovječanskom organizmu i živom predanju, shvaćenom kao predavanju iste vjere i njenoga života.

U koreferatima su obrađivana posebna pitanja od kojih je svako na svoj način okrenuto središnjoj temi simpozija. Spasenje kao doživljaju i njegovoj realnosti kroz središnju i glavnu tajnu Crkve, euharistiju, prilazi P. Simić i zapaža u liturgijskom tekstu troičnu prisutnost Boga. Doživljaj tajne spasenja u novijoj pravoslavnoj tradiciji prikazao je Irinej Bulović. On naglašava saborni, sveobuhvatni karakter spasenja u toj tradiciji: spasenje je spasenje cijeloga čovjeka i nije samo otkupljenje ili oslobođenje nego je prije svega život u Kristu, doživljavanje Bogočovjeka Krista kao spasitelja u Crkvi kroz svete tajne i svete vrline, a to je oboženje kroz bogočovječanje ili pokristovljenje, po biblijskom rječniku, te ispunjenje punoćom Božjom i razrastanje u mjeru rasta visine Kristove.

Istočnjačke religije sa svojim organskim osjećajem stvarnosti izazov su suvremenom čovjeku industrijaliziranoga potrošačkog društva Evrope i Amerike. Duhovno osiromašen i iščašen čovjek traži neke korijene koji sežu dublje od jela i pića, novca i zabave; njegovim problemom i odvajanjem nezdravom spasenju izvan Krista bavio se Amfilohije Radović.

Suvremena filozofija u mnogim svojim tokovima izražava interes za eshatološke teme. Eshatološke tokove idealizma i materijalizma prikazuje Dimitrije Kalezić. On primjećuje da je materijalistička eshatologija utopija o budućem raju na zemlji.

Kako razna filozofska i religiozna strujanja imaju i svoje eshatologije, one imaju i svoje shvaćanje spasenja. Protić zato zaključuje da su sva spasenja bez Krista obmana, a da je Kristovo spasenje pravo spasenje jer je Krist Bogočovjek. Isus Krist je Bog i kao takav – on je ljubav. Takav je bio, jest i bit će. On spašava svijet u vremenu i vječnosti. To ne može ni tehnika, ni nauka ni filozofija (B. Gardašević).

Profesori ljubljanskog teološkog fakulteta pripremili su jedan glavni referat i 5 koreferata.

U glavnom referatu *Isus Krist – jedini spasitelj u katoličkoj teologiji danas* Strle je istakao sljedeće: Nerazmjerno dublje od svega što nas katolike i pravoslavne pa i protestante razdvaja jest ono što nas ujedinjuje: to je vjera u Isusa Krista kao jedinoga spasitelja svijeta. U odgovoru na pitanje kako se ta vjera odražava u današnjoj katoličkoj teologiji, predavač ističe troje: I. Povratak izrazitijoj kristocentričnosti u posljednjih 50 godina, što daje pečat i II. vatikanskom koncilu i naporu za obnovu Crkve. 2. Produbljivanje soteriologije u pokoncilsko vrijeme. Tu je u sukobu s nekim problematičnim mišljenjima došlo do jačeg zaustavljanja na teologiji križa koja se ne da rastaviti od teologije slave. 3. U suočenju s prigovorima da vjera u Kristovo spasenje ljude čini pasivnima, nastupila su ne samo teoretska razmatranja o potrebi aktivnijega sudjelovanja ljudi u ostvarivanju spasenja nego i „teologija oslobođenja” te „politička teologija”. Te dvije teologije imaju neke problematične elemente, ali sadržavaju važne, često zanemarene vidike evanđelja.

V. Grmič je u koreferatu *Krscanski pojam spasenja i marksizam* rekao: „Marksističko oslobođenje čovjeka od svake alijencije nedvojbeno je također važno i za kršćansko spasenje. Ipak, kršćanstvo je spasenje potpuno oslobođenog čovjeka, nadasve unutarnje, duhovno i nadnaravno, pa je zato u prvom redu Božji dar u Kristu.” U svom koreferatu *Krist spasitelj u starijim slovenskim crkvenim pjesmama* M. Smolik zaključuje: slovenski su vjernici već od srednjeg vijeka, za vrijeme reformacije i kasnije u pučkim crkvenim pjesmama odražavali vjeru u Krista spasitelja, što su pod različitim vidicima opjevali, osobito u pjesmama glavnih blagdana crkvene godine.

S. Lipovšek u koreferatu *Krist kao spasitelj u liturgiji* ističe: utjelovljenjem je Bog sišao među nas, a u liturgiji on djeluje među nama u Božjoj Riječi, u samoj osobi svećenika, u sakramentima, osobito u euharistiji, te u samoj bogoslužnoj zajednici koja se sastaje na molitvu i bogoslužje te prolazi zemljom iskazujući autentičnu ljubav ljudima.

Koreferatom *Lik Krista spasitelja u našoj katehezi* I. Rojnik ističe: Kristocentrična usmjerenost suvremene kateheze stoji u središtu svega zalaganja za djelatno predavanje evanđeoske poruke. Samim isticanjem kristocentričnosti kateheze nije još određeno kakvim bi se likom Krista trebali u njoj vjeroučenici susresti. Svakako traži se novi lik koji bi ga najbolje opisao i izrazio kao spasitelja („odrešenika”).

U zadnjem koreferatu *Navještaj spasenja s pogledom u budućnost* A. Štrukelj je istakao da bi navještaj trebao prije svega biti svjedočanstvo svetoga života kao potvrde autentičnosti djelotvornosti Božjega spasovnog djelovanja po Kristu u svijetu.

Predavači zagrebačkog fakulteta obradili su dvije temeljne teme: *Isus Krist – jedini spasitelj svijeta u tradiciji katoličke Crkve* (A. Starić) i *Isus Krist – spasitelj i u naše vrijeme?* (M. Valković). Po prof. Stariću u otačko doba u zapadnoj Crkvi postoje uglavnom iste soteriološke teme koje se u istom razdoblju javljaju i u istočnoj Crkvi. Ipak te teme u zapadnoj Crkvi poprimaju i neke vlastite naglaske. Isusovo spasovno djelo prvenstveno se odnosi na grijeh (poglavito istočni ili praroditeljski). Spasenje se shvaća kao restauracija prvobitnoga stanja. Isus je spasitelj svim svojim djelima, napose smrću. Naglasak je na „stjecanju spasenja” (etika pa i moralizam). Navješta se Krist kao vođa vrline i sudac. U skolastičko doba osobito se ističe Anselmova teorija satisfakcije. Anselmo, a poslije njega i drugi veliki teolozi, pokušavaju sustavno objasniti zašto i čime je Isus spasitelj. On je smrću dao naknadu ili zadovoljštinu za grijeh. Uspostavio je time ispravni „red” između Boga i ljudi (objektivno spasenje), stekao je zasluge na temelju kojih Bog daje ljudima milost s pomoću koje pojedinac može steći subjektivno spasenje. Anselmova teorija nerijetko se razumijevala odveć juridistički, odnosno pogodovala je stanovitom moralizmu. Stjecanje pak osobnog spasenja pretvaralo se u individualizam i ultraterenizam. Srećom je vjerna praksa bila svestranija i dublja od same teorije.

ta obradili su dvije temeljne teme: *Isus Krist-jedini spasitelj svijeta u tradiciji katoličke Crkve* (A. Starić) i *Isus Krist-spasitelj i u naše vrijeme?* (M. Valković). Po prof. Stariću u otačko doba u zapadnoj Crkvi postoje uglavnom iste soteriološke teme koje su u istom razdoblju javljaju i u istočnoj Crkvi. Ipak te teme u zapadnoj Crkvi poprimaju i neke vlastite naglaske. Isusovo spasovno djelo prvenstveno se odnosi na grijeh (poglavito istični ili praroditeljski). Spasenje se shvaća kao restauracija prvobitnoga stanja. Isus je spasitelj svim svojim djelima, napose smrću. Naglasak je na „stjecanju spasenja” (etika pa i moralizam). Naviješta se Krist kao vođa vrline i sudac. U skolastičko doba osobito se ističe Anselmova teorija satisfakcije. Anselmo, a poslije njega i drugi veliki teolozi, pokušava sustavno objasniti zašto i čime je Isus spasitelj. On je smrću dao naknadu ili zadovoljštinu za ljudske grijehe. Uspostavio je time ispravni „red” između Boga i ljudi (objektivno spasenje), stekao je zasluge na temelju kojih Bog daje ljudima milost s pomoću koje pojedinac može steći subjektivno spasenje. Anselmova teorija nerijetko se razumijevala odveć juridistički, odnosno pogodovala je stanovitom moralizmu. Stjecanje pak osobnog spasenja pretvaralo se u individualizam i ultraterenizam. Srećom je vjernička praksa bila svestranija i dublja od same teorije.

M. Valković prišao je soteriologiji ne samo na temelju Svetog pisma i crkvene predaje nego osobito imajući pred očima čovjeka suvremene tehničke civilizacije. U Novom zavjetu nalazimo mnoštvo slika i predodžaba o Isusu Kristu. Nameće se pitanje da li je „kalcedonski model” jedini model i za današnjega čovjeka. Poštujući i prihvaćajući kalcedonsku dogmu, pita se ne bi li neki drugi modeli – nazočni u Svetom pismu i tradiciji – mogli više približiti Isusa Krista i kršćansko spasenje modernom čovjeku. Isus Krist je trajni izazov i poziv, i za naše vrijeme. Predavač je iznio neke kršćanske konstante koje i suvremenom čovjeku olakšavaju pristup misteriju kršćanskoga spasenja, a te su na primjer: radikalno obraćenje, živa i djelotvorna vjera, poziv na pouzdanje i kršćansku radost, a osobito svjedočanstvo autentične kršćanske ljubavi.

U koreferatima: B. Duda je upozorio na kozmički vid spasenja, osobito po Rim 8,19–22. J. Fućak je razmotrio hrvatske prevodilačke probleme u vezi s temeljnim soteriološkim riječima Novoga zavjeta: *sōzō*, *sōtēria*, *sōtēr*. J. Kolarić je prikazao eshatologiju nekih izrazito eshatološko-soteriološki usmjerenih sljedbi kao što su: adventisti (subotari), Jehovini svjedoci i mormoni. A. Benvin (Rijeka) prikazao je prisutnost teme o Isusu spasitelju i njegovom spasenju u hrvatskim katoličkim molitvenicima od srednjeg vijeka (glagoljski *Lobkowitzov kodeks* iz 1359 god.) pa do naših vremena. Osvrnuo se dakako na najraširenije: *Kruh nebeski* (33 izdanja), *Biserje sv. Ante* (24), *Molitvenik fra Andela Nuica* (20), *Oče, budi volja tvoja* biskupa J. Dobrile (20) i *Srce Isusovo spasenje naše* (11 izdanja).

Rasprava koja je poslije rečenih, osobito nekih, predavanja uslijedila pokazala se vrlo zauzeta, otvorena, plodna i obgaćujuća. Na žalost, još uvijek nije bilo osigurano dosta vremena da se diskusije mogu voditi do kraja, sve do potpunog iskristaliziranja stavova i sagledavanja dublje istine, za kojom se u raspravama išlo. Budući će akti nastojati podrobnije saopćiti čitateljstvu tok i sadržaje tih diskusija.

III. ZAKLJUČCI

Uvažavajući vrijednost ovakvih susreta, koji doprinose međusobnom zbližavanju, osobnom upoznavanju i boljem razumijevanju različitih stavova u duhu ekumenizma, sudionici su se složili o sljedećem:

1. Slijedeći međufakultetski ekumenski simpozij u jesen 1984. organizirat će Teološki fakultet Srpske pravoslavne crkve u Beogradu. Mjesto simpozija bit će naknadno ugovoreno.

2. Tema budućeg simpozija bit će: Vrijeme Duha Svetoga – vrijeme Crkve.

3. U organizacioni odbor za pripremu budućeg simpozija izabrani su: za beogradski fakultet dr D. Kalezić i dr A. Jevtić, za ljubljanski dr F. Perko i dr S. Janežič, i za zagrebački dr Josip Turčinović i dr Vladimir Zagorac.

Ovo je saopćenje priredila komisija u sastavu: dr Atanasije Jevtić i dr Dimitrije Kalezić (Beograd), dr France Perko i dr Stanko Janežič (Ljubljana–Maribor) te dr Marijan Valković i dr Anton Benvin (Zagreb–Rijeka).

Na svom posljednjem zasjedanju 30. rujna 1982. plenum je nakon nekih nadopuna ovo saopćenje u cijelosti prihvatio.